

ТАҚРИЗ

ба автореферати Шарифзода Таҳмина дар мавзӯи «Шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3.-Педагогика, 5.3.1. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот

Дар шароити имрӯза, ки илму техника ва технология ба таври мунтазам ва суръатнок рушд мекунанд, рушди тафаккури техники дар хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ аз масоили муҳими таълиму тарбия арзёбӣ мешавад. Бинобар ин масъалаи рушди ихтисосҳои муҳандисӣ ба якчанд ҷанба вобаста аст. Омӯзиши муҳандисӣ ҳамчун унсuri таълими муттасил ба шумор рафта, қисми мактабии он аз синфҳои ибтидоии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумӣ мутобиқ ба синну соли хонандагон ва қобилиятҳои маърифатии онҳо оғоз мегардад. Ба ақидаи унвонҷӯ Шарифзода Таҳмина имрӯзҳо ба ин самт бояд дар шакли таълими муттасили муҳандисӣ шуруъ аз синфҳои якуми муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ такмил дода шавад.

Таҳқиқотҳо нишон медиҳанд, ки илми педагогикаи муосир дар бобати кор кардан бо хонандагони гурӯҳҳои синну соли гуногун дар самти ташаккули тафаккури техники таҷрибаи ҳаматарафа ҷамъ овардааст. Аз ин лиҳоз, мазмун ва мундариҷаи рисолаи Шарифзода Таҳмина барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ дар мавзӯи «Шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ» дар марҳилаи кунунӣ ба рушди асосҳои тафаккури техникии хонандагони хурдсол бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ талаботи муҳими рӯз ба шумор рафта, боиси ташаккули қобилияти эҷодкоронаи насли наврас мегардад ва ба азхудкунии технологияҳои инноватсионӣ мусоидат хоҳад кард.

Дар навишти автореферат Шарифзода Таҳмина ихтилофҳои мавзӯи интихобшударо муайян намуда, вобаста ба он дараҷаи таҳқиқӣ ва робитаи таҳқиқот бо барномаҳоро аз ҷиҳати илмӣ асоснок намудааст. Дар муқаддима муаллиф мубрамии муаммои таҳқиқшаванда асоснок гардида, объект, предмет, ҳадаф, фарзия, вазифаҳои он муайян шудаанд, асосҳои методологӣ, марҳалаҳо ва методҳои таҳқиқот таъйин шуда, навоварӣ, аҳамияти назариявӣ ва амалӣ, боэътимодӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқот, саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот, муҳимияти истифодаи амсилаҳо дар он аст, ки онҳо ба таҳкими ҳамин ҷанбаи маърифатӣ барои дифоъ пешниҳодшавандаро ифода намудааст.

Ба андешаи муаллиф, ба маҷмӯи ягона пайвастании намудҳои гуногуни фаъолияти таълимии хонандагони синфҳои ибтидоӣ, ки бо рушди тафаккури техники алоқаманданд, имкон медиҳад дараҷаи ҳар як

намуди алоҳидаи фаъолият баланд бардошта шуда, аҳамияти тафаккури техникӣ, тасаввуроти умумӣ дар бораи раванди шинохт, тархрезии объектҳои техникӣ дар рафти иҷрои амсилаи асбоби техникӣ, аз лаҳзаи тартиб додани нақша то иҷрои он, бояд кӯшиш ба харҷ дод. Аҳамияти методологӣ, назариявӣ ва амалии таҳқиқот дар амалисозии натиҷаҳои диссертатсия муайян карда шуда, вобаста ба он маҷмуи муқаррароти нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда тавсиб шудааст.

Боби аввали диссертатсия таҳти унвони «*Асосҳои назариявии ташаккули тафаккури техникӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ тавассути супоришҳои лоиҳавӣ*» - натиҷаҳои кори назариявӣ ва таҳлили муаллифи рисола дар бар гирифта, ба самти омӯзиши мафҳумҳои асосӣ, таҳқиқи вазъи ташаккули тафаккури техникӣ ва рушди хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар асоси ҳалли супоришҳои лоиҳавӣ дар илми педагогика равона гардидааст. Дар фаслҳои боби мазкур муаллиф фикру ақидаҳои муаллифон ва муҳаққиқон И.С. Сафаров, Ю.З. Гилбух, И.С. Якиманская, Т.В. Кудрявтсев ва дигаронро вобаста ба масъалаҳои асосҳои назариявии муҳимияти тафаккури фазой барои кормандони муҳандисӣ аз тафаккури техникӣ, мазмуни объекти фаъолияти фикрӣ бевосита аз хусусияти тафаккур, технологияи ҳамкорӣ бо субъекти фаъолияти фикрӣ вобаста буданашаро таҳлилу таҳия намудааст.

Дар боби дуюми таҳқиқоти диссертатсионӣ бо номи «*Шароитҳои педагогии ташаккули тафаккури техникӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ ва тавсифи марҳилаҳои ташкили таҳқиқоти озмоишӣ он*» унвонҷӯ шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникӣ хонандагони синфҳои ибтидоиро бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ таҳия намуда, усул ва марҳилаҳои ташкили таҳқиқоти озмоишӣ ин шароитҳоро тавсифу баррасӣ намудааст. Дар фаслҳои боби дуюм муаллиф хусусиятҳои ташаккули тафаккури техникӣ ва конструкторӣ дар хонандагони хурдсол, ҳамчун маҷмӯи махсус мураттаб ва истифода намуда, онро тариқи истифодаи видеоҳо, презентатсияҳо, супоришҳо, инфографикаҳо, майдони тамрин ва вазифаҳои ташхисӣ коркард намудааст. Ғайр аз он муаллиф дар автореферат хусусиятҳои рушди тафаккури техникӣ дар кӯдакони синфҳои ибтидоиро дар робита бо барномаи ташаккули ин навъи тафаккур дар байни толибилмони синфҳои ибтидоӣ дар ду марҳила

1) таҳияи нақша-сохтор, ки дар он мақсад, вазифаҳо, усулҳо ва воситаҳои фаъолият муайян карда мешаванд; 2) татбиқи амалии нақша, аз ҷумла коркарди иттилоот, сохтани моделҳо, озмоишҳо ва дарёфти маҳсулоти ниҳоиро дар бар гирифтааст, ки хулосаҳои худро мушаххас пешниҳод намудааст. Ба ақидаи Шарифзода Таҳмина таҳлили назариявии таълими амсилаи низомии методи ташаккули тафаккури техникӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ имкон медиҳад,

ки хонандагони хурдсол бояд бо омӯзиши хусусиятҳои кори роботҳо, вазифаҳои онҳо ва усулҳои иҷрои вазифаҳо аз худ намоянд.

Дар боби сеюм ва фаслҳои он унвонҷӯ масъалаи «Корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ оид ба санҷиши шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ» -ро дар раванди татбиқи ғояҳои дар системаҳои таҳқиқоти гузаронидашудаи худ, таҳия ва амалигардонии ташаккули тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар рафти аз худ карадни фаъолияти тарҳрезӣ ҳангоми сохтани роботи борбардор ба воситаи методикаи муаллифӣ тавсиф карда шудааст.

Корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ таҳқиқоти мазкур ба ташаккули асосҳои тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ тариқи супоришҳои лоиҳавӣ қорбарӣ шуда, методологияи пешниҳодшудаи рушди тафаккури техникии кӯдаконро муаллиф дар раванди таълим тавассути иҷрои корҳои тарҳрезӣ ва ҳалли супоришҳои лоиҳавӣ аз ҷиҳати назариявӣ асоснок кардааст. Дар марҳилаи ҷустуҷӯии озмоишӣ-таҳқиқотӣ, эътимоднокии усулҳои таҳлили дараҷаи инкишофи тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ, тасаввуроти умумӣ дар бораи раванди шиноخت, тарҳрезии объектҳои техникии пешниҳодкардаи муаллифи рисола дар сатҳи таҷрибавӣ-амалӣ тасдиқ гардидааст. Исбот шудааст, методикаи мазкур, ки ба ҳалли супоришҳои лоиҳавии хонандагон асос ёфтааст, имкон медиҳад натиҷаи пешбинишуда ба даст оварда шавад. Раванди эҷоди роботи борбардор баррасӣ мешавад, ки кори он дар «анбори оқил» сурат хоҳад гирифт. Корҳои тарҳрезӣ аз 6 марҳила - бахш иборатанд, ки хусусиятҳои педагогии ҳар як марҳилаи он шарҳ дода шуда, дастгоҳи пневматикӣ дар принтери 3D сохта шудааст. Илова бар ин, тартиби ташкили озмоиши педагогӣ бо нишон додани натиҷаҳои ба нақша гирифташудаи таълим тавсиф гардидааст. Ҷанбаҳои ташкилии озмоиши рисолаи мазкур дар ҷадвали 1 ва расмҳои 1-6-уми автореферат ҷамъбаст ва ифода шудаанд.

Ҳамин тавр, қайд кардан ҷоиз аст, ки унвонҷӯ дар асоси таҳлили теъдоди васеи адабиётҳои педагогӣ психологӣ доир ба муаммои таҳқиқшаванда тибқи дидгоҳи муосири илмӣ имкон пайдо кардааст, то ки ҳисоботи дақиқ ва ҷадвалҳои муқоисавӣ низ аз ҳисоби саҳми мустақили довталаб таҳия намудааст.

Як ҷузъи мусбии рисолаи Шарифзода Таҳмина аз он иборат аст, ки оид ба ҷамъбаст ва хулоса намудани донишҳои илмӣ-назариявӣ марбут ба доираи муаммои таҳқиқот кори ҷиддии назариявӣ ва озмоишӣ-таҷрибавӣ гузаронида шуда, ҳадафҳои гузошташуда ба иҷро расида, аз ҷиҳати назариявӣ имкониятҳои муҳимми рушди шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ, асоснок карда шудааст.

Таҳлили адабиёти пешниҳодшудаи автореферат ва корҳои ҷопшуда аз он шаҳодат медиҳад, ки тадқиқотҳои гузаронидаи Шарифзода

Таҳмина ба мазмун ва мундариҷаи автореферат мувофиқ аст. Дар асоси маводҳои таҳқиқотӣ муаллиф 14 мақолаҳоро дар нашрияҳои педагогӣ чоп намудааст, ки 3-тои он дар маҷаллаҳои тақризшавандаи аз тарафи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ВМ ва илми Федератсияи Русия эътирофгашта нашр гардиданд.

Умуман, автореферати Шарифзода Таҳмина дар мавзӯи «Шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ», ба талаботҳои «Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия, автореферати диссертатсия ва дигар маводди илмӣ» (фармоиши раиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024, № 493) ва ҳамчунин нишондодҳои «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ» (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 ва бо тағйири иловаҳо аз 28-уми августи соли 2026, №591) ҷавобгӯӣ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3.- Педагогика, 5.3.1. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мебошад.

Муқарриз:

Доктори илмҳои педагогӣ,
муовини ректор оид ба идеология,
тарбия ва робита бо ҷомеаи
Донишқадаи тарбияи ҷисмонии
Тоҷикистон ба номи
Саидмуъмин Раҳимов

Худоёрбекзода Бунавша

Имзои д.и.п.профессор Б. Худоёрбекзодаро тасдиқ мекунам:

Сардори Раёсати кадрҳои коргузори
ва ҳуқуқи Донишқадаи тарбияи
ҷисмонии Тоҷикистон ба номи
Саидмуъмин Раҳимов
12.10.2026

Қурбонзода Т.Ҳ.

Маълумот барои тамос: 734053, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе, маҳаллаи Лучоб-53, тел. .(+992) 903130600; (+992) 001222612
E-mail:korguzor.dtj@mail.ru